

Zaposlovanje beguncev v Sloveniji

Blaž Podobnik

Poglavje predstavlja problematiko zaposlovanja beguncev, ki je v današnjem času aktualna zaradi begunske krize, ki je nedavno pretresla Evropo. V evropski prostor se namreč priseljuje vse več beguncev, ki jim zaposlitev pomaga pri integraciji v družbo. Izvedenih je bilo deset intervjujev z begunci in s tremi osebami, ki beguncem pomagajo pri integraciji. Študija je raziskala, s kakšnimi ovirami se srečujejo begunci pri zaposlovanju in kako iščejo zaposlitev na slovenskem trgu dela. Rezultati kažejo, da je največja ovira beguncev pri njihovem zaposlovanju neznanje slovenskega jezika, večinoma pa opravljajo dela, za katera so preveč usposobljeni. Pri vstopu na trg dela beguncem pomagajo predvsem na Slovenski filantropiji in na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Begunci bi lahko pridobili boljši položaj na trgu dela z znanjem slovenskega jezika, kar pomeni, da bi morali za to skupino sistemsko urediti več tečajev učenja slovenskega jezika.

Uvod

Z begunskimi valovi v zadnjih letih se število beguncev v državah Evropske unije močno povečuje, zato je vedno več pozornosti usmerjeno v njihovo zaposlovanje. Begunci se na področju zaposlovanja uvrščajo med najbolj ranljive skupine. V povprečju je zaposljivost beguncev v Evropski uniji 10 % manjša kot zaposljivost ostalih prebivalcev Evropske unije (OECD, 2016).

Leta 2014 je bilo po poročanju OECD (2016) v državah Evropske unije zaposlenih le nekaj več kot polovica beguncev. Zaposlovanje jim omogoča vzpostavljjanje enakopravnosti in samostojnosti, zato je temeljnega pomena

za njihovo aktivno vključevanje v družbo (Kromar, Grosek in Lukavačkić, 2005). Begunci se pri iskanju zaposlitve soočajo s številnimi ovirami. Raziskave (Bevelander, 2011; Cebulla, Megan in Zurawan, 2010; Cheung in Phillimore, 2014; Damas de Matos in Liebig, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010; OECD, 2016) skušajo ugotoviti, katere so najbolj pogoste ovire pri zaposlovanju in kateri dejavniki še vplivajo na uspešnost beguncev na trgu dela v novi državi. Mnogo raziskav o beguncih in njihovem zaposlovanju je bilo narejenih na območjih ZDA, Kanade in Avstralije, manj pa v evropskih državah (De Vroome in Van Tubergen, 2010). Trgi dela v različnih državah se precej razlikujejo, zato poskuša ta raziskava s pomočjo intervjujev ugotoviti, s kakšnimi ovirami se srečujejo begunci pri zaposlovanju v Sloveniji. Poleg ovir, s katerimi se srečujejo, pa na zaposlovanje beguncev vplivajo tudi mnogi drugi dejavniki. Tako je za boljše razumevanje v raziskavo vključenih tudi nekaj podpornih organizacij, ki beguncem pomagajo pri zaposlovanju.

Zaposlovanje beguncev in njihova integracija

Zaposlitev beguncev pomembno vpliva na njihovo integracijo v novo ekonomsko in socialno okolje, ki je zelo pomembna za njihovo nadaljnje življenje v novi državi (Grosek, 2007). V Veliki Britaniji se begunci srečujejo s pomanjkanjem samospoštovanja, saj kljub visoki motivaciji za delo in identifikaciji s svojim poklicem ne dobijo dela. V domači državi so imeli občutek samozavesti, odgovornosti in sreče. Čutili so, da nekomu pomagajo in prispevajo k skupnosti. Zaradi nezaposlenosti so zato pogosto depresivni, sami sebi se zdijo neuporabni in doživljajo občutke sramu, ker novi državi ne vračajo gostoljubja, ki jim ga nudi (Willott in Stevenson, 2013). Iračani v ZDA denimo predstavljajo eno izmed največjih skupin beguncev v preteklih letih, a se soočajo z izrazito družbeno izolacijo. Pred prihodom v ZDA so pričakovali »nebesa«, naleteli pa na pomanjkanje služb in diskriminacijo ter slabše življenjske pogoje, kot so jih imeli v Iraku. Vse to negativno vpliva na njihovo čustveno blagostanje (Yako in Biswas, 2014). Integracija beguncev na trg dela je v državah Evropske unije zelo počasna (Damas de Matos in Liebig, 2014). Približno 20 let traja, da begunec pri zaposlovanju postane enakovreden domačinu (OECD, 2016).

Zmanjševanju časa integracije beguncev na trg dela in raziskovanju ovir pri zaposlovanju ter integraciji beguncev bi v trenutnih svetovnih razmerah morali nameniti veliko pozornosti. Ta raziskava tako ponuja dodaten vpogled v zaposlovanje in integracijo beguncev na trg dela v Sloveniji.

Zakonske določitve in zaposlovanje beguncev

Na zaposlovanje beguncev močno vplivajo politike in zakonske določbe posamezne države (De Vroome in Van Tubergen, 2010). V Sloveniji imajo pravico do zaposlitve in dela tudi osebe, ki jim je priznana mednarodna zaščita. Mednje uvrščamo tudi begunce. Status begunca se prizna posamezniku, ki je državlján tretjih držav in se zaradi strahu pred preganjanjem nahaja zunaj države, katere državlján je, in ne more oziroma zaradi strahu ne želi sprejeti varstva te države. Razlogi za preganjanje so lahko pripadnost določeni rasi ali etnični skupini, veroizpovedi, narodni pripadnosti, pripadnosti posebni družbeni skupini ali političnemu prepričanju. Status begunca se prizna tudi osebi brez državljanstva, ki se nahaja zunaj države, kjer je imela prebivališče, in se zaradi utemeljenega strahu noče ali ne more vrniti v to državo. O pravici o zaposlovanju mora begunce v najkrajšem možnem času informirati ministrstvo. Osebe s statusom begunca lahko uveljavljajo pravice iz naslova zaposlovanja in dela v skladu s predpisi, ki urejajo zaposlovanje in delo tujcev, pravico do dostopa na trg dela pa imajo tudi prosilci za mednarodno zaščito (Zakon o mednarodni zaščiti, UL RS, št. 22/16).

Iskanje zaposlitve

Begunci v Veliki Britaniji so pri iskanju zaposlitev pisali življenjepis in jih pošiljali delodajalcem, ki so jih našli preko oglasov, najpogosteje pa so za pomoč zaprosili pristojne službe (Cebulla idr., 2010). V Sloveniji pa begunci zaposlitev najpogosteje iščejo preko poznanstev, najredkeje pa preko oglasov (Kromar idr., 2005). Pri iskanju zaposlitve ima pomembno vlogo posameznikova socialna mreža (Cheung in Phillimore, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010), ki beguncu omogoča dostop do informacij o trgu dela. Še posebej so pomembni stiki z domačini (De Vroome in Van Tubergen, 2010). Na podlagi omenjenih ugotovitev predpostavljám, da bodo begunci v Sloveniji zaposlitev iskali sami ali preko poznanstev.

Pogosta ovira pri integraciji in zaposlovanju beguncev je neznanje jezika (Bevelander, 2011; Cebulla, Megan in Zurawan, 2010; Cheung in Phillimore, 2014; Damas de Matos in Liebig, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010; OECD, 2016). Večina delovnih mest zahteva določeno mero znanja jezika (De Vroome in Van Tubergen, 2010; Kromar idr., 2005), boljše znanje jezika pa beguncu omogoča večjo izbiro delovnih mest (Chiswick in Miller, 2001). Begunci, ki dobro govorijo jezik države gostiteljice, so kar dvakrat bolj zaposljivi kot posamezniki, ki jezika ne znajo oziroma ga ne

govorijo dobro (OECD, 2016). Znanje jezika v večji meri vpliva na zaposljivost beguncev kot njihova izobrazba. Učenje jezika bi tako lahko bila ena izmed najbolj učinkovitih pomoči beguncem pri integraciji (Damas de Matos in Liebig, 2014; OECD, 2016). Prosilci za azil v Sloveniji kot razlog za nezaposlenost pogosto navajajo pomanjkljivo znanje slovenščine (Kromar idr., 2005). Na podlagi teh ugotovitev predpostavljam, da bo jezik glavna ovira pri zaposlovanju beguncev v Sloveniji.

Izobrazba je pri zaposlovanju beguncev zelo pomembna (Cebulla idr., 2010; Cheung in Phillimore, 2014; Damas de Matos in Liebig, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010; OECD, 2016). Raziskave (De Vroome in Van Tubergen, 2010) kot eno izmed glavnih težav navajajo razliko v kakovosti izobraževalnih sistemov med različnimi državami. Delodajalci in institucije beguncem pogosto ne priznajo njihovih kvalifikacij ali pa jim jih priznajo le delno (Cebulla idr., 2010; De Vroome in Van Tubergen, 2010). Pri iskanju zaposlitve imajo tako večji vpliv kvalifikacije, pridobljene v državi gostiteljici (Damas de Matos in Liebig, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010). Pogosto je težava tudi v pomanjkanju dokumentov ali dokazov o izobrazbi (OECD, 2016). Po poročanju OECD (2016) je kar 60 % beguncev v Evropski uniji s terciarno izobrazbo preveč kvalificiranih za svoje delovno mesto. Na podlagi predstavljenih ugotovitev predpostavljam, da imajo begunci v Sloveniji težave s priznavanjem zaključene izobrazbe (H3) in opravljajo dela, za katera so preveč kvalificirani.

Pri integraciji beguncev na trg dela imajo pomembno vlogo rudi različne državne politike, ki urejajo področje priseljevanja in integracije. Pomembna področja, ki jih urejajo, so predvsem pomoč pri učenju jezika in iskanju zaposlitve ter praktična podpora (De Vroome in Van Tubergen, 2010; Kromar idr., 2005). Vse navedene aktivnosti zmanjšujejo ovire, s katerimi se begunci soočajo, in jim s tem omogočajo hitrejšo integracijo in tudi večjo zaposljivost. Predpostavljam, da država beguncem v Sloveniji sistematično pomaga pri integraciji na trg dela (H5).

Metoda

Udeleženci

Udeleženci za raziskavo so bili zbrani s pomočjo organizacij, ki nudijo pomoč beguncem in drugih aktivistov na tem področju. Na prošnjo za sodelovanje se je odzvala Slovenska filantropija, ki je pomagala pri iskanju udeležencev.

V študiji je sodelovalo 13 udeležencev, od tega deset beguncev in tri osebe, ki pomagajo beguncem. V skupini beguncev so bile štiri ženske in šest moških ($N = 10$), stari so bili med 19 in 48 let ($M = 35,5$; $SD = 9,3$), prihajali so iz Irana, Kazahstana in Iraka. Sedem udeležencev je imelo višjo izobrazbo, trije pa nižjo. Udeleženci v Sloveniji živijo od pol leta do deset let ($M = 5,9$; $SD = 3,1$). Osem udeležencev je že imelo priznan status mednarodne zaščite (pridobljen status begunca), dva udeležena pa sta bila prosilca zanj. Intervju je bil izveden tudi s tremi osebami, ki se ukvarjajo z nudenjem pomoči beguncem, vse so bile ženskega spola. Dve udeleženci se z nudenjem pomoči beguncem ukvarjata poklicno, ena pa prostovoljno.

Pripomočki

Za zbiranje podatkov in pogovor z begunci ter osebami, ki se nudijo pomoč beguncem, je bila uporabljena metoda polstrukturiranega intervjuja.

Vprašanja za begunce:

- *Ali ste zaposleni?/Ali ste bili že kdaj zaposleni v Sloveniji?*
- *Ali ste že iskali zaposlitev v Sloveniji?*
- *Kako ste iskali zaposlitev?*
- *Zakaj ne želite oziroma ne morete delati?*
- *Ali vam je država nudila pomoč pri iskanju zaposlitve? Če da, kakšno?*
- *Kdo vam je še pomagal pri iskanju zaposlitve? Kako?*
- *Kaj bi izboljšalo vaše možnosti pri iskanju zaposlitve?*
- *Kaj je vaša glavna težava/ovira pri zaposlovanju?*
- *Kakšno težavo vam je/vam pri iskanju zaposlitve povzročal jezik? Se soočate/ste se soočali s kakšnimi posebnimi težavami pri priznavanju vaše izobrazbe?*
- *Menite, da so delodajalci v Sloveniji pripravljeni zaposliti osebo s statusom begunca?*

Vprašanja za osebe, ki delajo z begunci:

- *Kako pomagata beguncem pri iskanju zaposlitve?*
- *S kakšnimi težavami se begunci najpogosteje srečujejo pri iskanju zaposlitve?*
- *Menite, da so delodajalci v Sloveniji pripravljeni zaposliti osebno s statusom begunca?*
- *Kaj se vam zdi glavna ovira beguncev pri iskanju zaposlitve?*
- *Kakšna se vam zdi vloga zaposlitve begunca pri njegovi integraciji v družbo?*

Postopek

Podatki so bili zbrani s polstrukturiranimi intervjuji, ki so trajali med 15 in 45 minut. Vprašanja so se prilagajala glede na odgovore posameznikov.

Podatke sem analiziral s kvalitativno metodologijo, in sicer z metodo utemeljene teorije, za katero je značilno, da je induktivno izpeljana iz študije pojava, ki ga proučuje (Glaser in Strauss, 1999). Zbiranju podatkov je sledilo začetno kodiranje. Najprej so bile določene enote kodiranja, in sicer so pri vsakem vprašanju označene besede oziroma skupine besed z oznakami (kodami). Te kode so nato po podobnosti združene v tri nadredne kategorije, in sicer 1) ovire pri iskanju zaposlitve, 2) vloga zaposlitve pri integraciji in 3) proces iskanja zaposlitve.

Rezultati in razprava

Prvi del vsebuje kategorije, v katere so umeščeni kodi, drugi del pa predstavlja rezultate analize glede na zastavljene hipoteze (tabela 1).

Tabela 1. *Kategorije odgovorov udeležencev*

Odgovori	Kategorija
Če ne znaš jezika, ne moreš delati.	Ovire pri iskanju zaposlitve
Jezik je drugačen.	
Jezik je težak.	
Jezik je problem pri iskanju dobre službe.	
Če ne znaš jezika, je težko spoznavati ljudi.	
Če bi znal jezik, bi imel boljše možnosti zaposlitve.	
Želel bi si več možnosti za učenje jezika.	
Diplome nimam s seboj.	
Če za nekaj časa preineš študij, je težko nadaljevati.	
Nimam s seboj papirja o svoji izobrazbi.	
Službo bi lažje našla, če bi imela izkušnje tudi iz Slovenije.	
Ovira je tudi vera, želim delati tam, kjer so zaposlene samo ženske in kjer sem lahko pokrita ter lahko molim.	
Nisem navajen delati z ženskami, v naši državi ženske običajno ne delajo.	
Prosilci za mednarodno zaščito lahko začnejo delati šele devet mesecev po vložitvi prošnje.*	
Prosilci lahko pridobijo dovoljenje za delo le za tri mesece.*	

Odgovori	Kategorija
Na delu se učim jezika.	
Z delom dobiš socialno mrežo.	
Ko sem imela delo, sem se dobro počutila.	
Ne maram jemati denarja od države, saj imam veliko znanj in bi raje delala.	
Če ne delam, se ne počutim koristno.	
Delo daje beguncem občutek, da nekaj zmorejo.*	Vloga zaposlitve pri integraciji
Delo pripomore k boljši samopodobi beguncev.*	
Tisti begunci, ki delajo, so bolj neodvisni.*	
Soočam se z depresijo, ker sem izgubila vse, prej sem imela visok položaj v službi, zdaj pa nimam nič.	
Begunci bi radi delali, saj želijo nekaj vrniti državi, ki jim je ponudila zaščito.*	
Služba je pomembna, ker ti omogoča, da imaš svoj denar in da se družiš z ljudmi.	
Moj prijatelj ima bar, kjer mu občasno pomagam.	
Na zavodu so mi poiskali tečaj za prekvalifikacijo.	
Na filantropiji so mi pomagali poiskati tečaj.	
Zavod za zaposlovanje mi je našel delo v tovarni.	
Na spletu spremljam oglase za zaposlitev.	
Pomagajo mi na zavodu za zaposlovanje, na filantropiji in v društvu Odnos.	
Včasih delam pri prijatelju, ki ima frizerski salon.	Proces iskanja zaposlitve
Pomaga nam zavod za zaposlovanje.	
Službo iščem sam.	
Od države nisem dobil posebne pomoči pri iskanju zaposlitve, samo od zavoda za zaposlovanje.	
Beguncem nudimo pomoč v vseh korakih iskanja zaposlitve (pisanje CV-ja in prošenj, komunikacija z delodajalci, učenje jezika, spremljamo jih na zavod).*	
Imam prijatelje, ki mi pomagajo pri tem.	

Opomba (*): Predstavlja odgovore oseb, ki pomagajo beguncem.

V tabeli 1 so prikazane kategorije, ki so oblikovane na podlagi odgovorov udeležencev. Odgovori, ki so navedeni v prvem stolpcu, so nekoliko preoblikovani, in sicer so združeni tako, da povzemajo različne odgovore, ki so si bili med seboj pomensko podobni. Odgovori so združeni v tri nadredne kategorije. Prva kategorija je poimenovana Ovire pri iskanju zaposlitve; vanjo uvrščamo odgovore, povezane z različnimi ovirami, s katerimi se srečujejo

begunci pri zaposlovanju v Sloveniji. Kot najpogostejšo in največjo oviro pri zaposlovanju begunci navajajo predvsem neznanje jezika. Drugo kategorijo sestavljajo odgovori, ki so povezani z vlogo zaposlitve pri integraciji v družbo. Glede na odgovore je očitno, da zaposlitev predstavlja pomemben del integracije in jo tudi olajša. Tretja kategorija pa zajema odgovore, ki so povezani s procesom iskanja zaposlitve. Različni posamezniki iščejo zaposlitev na različne načine in se za pomoč obračajo k različnim posameznikom in organizacijam.

Načini iskanja zaposlitve

Odgovori, povezani z iskanjem zaposlitve, kažejo na to, da prihaja do precejšnjih razlik pri iskanju zaposlitve med posameznimi udeleženci. Nekateri iščejo zaposlitev sami, najpogosteje preko spleta iščejo oglase za delo, nekaterim pomagajo tudi prijatelji. Večini udeležencev pa pomagajo tudi na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), v Slovenski filantropiji, nekaterim pa tudi v društvu Odnos. Nekateri udeleženci pa so poročali tudi o kombinaciji obeh možnosti (*»Prijavljena sem na zavod za zaposlovanje, oni mi pošljejo delovna mesta, ki bi lahko bila zanimiva oziroma primerna zame. Službo iščem tudi sama, tako da brskam po internetu. Napišem prošnjo in življenjepis in nato pošljem podjetjem.«*). Hipoteze, da begunci zaposlitev v Sloveniji iščejo sami in preko poznanstev, zaradi različnih odgovorov posameznikov ne moremo sprejeti. Ta ugotovitev se ne sklada s predhodnimi raziskavami na slovenskem področju (Kromar idr., 2005), kjer so begunci večinoma iskali zaposlitev preko poznanstev. Opazno je, da država bolj aktivno sledi trendom večjih evropskih držav in v večji meri pomaga beguncem pri iskanju zaposlitve (Cebulla idr., 2010). Odstopanja v načinu iskanja zaposlitve različnih dejstev: begunci sami težko iščejo zaposlitev, ker v novi državi ne poznajo nikogar, nimajo dobre socialne mreže in se obenem soočajo z mnogimi predsodki (Cheung in Phillimore, 2014; De Vroome in Van Tubergen, 2010). Hkrati pa jim iskanje zaposlitve otežuje tudi neznanje jezika, saj se težje sami sporazumejo z delodajalcem, napišejo prošnjo za delo in iščejo oglase.

Ovire pri zaposlovanju beguncev

Hipotezo, da je jezik glavna ovira beguncev pri zaposlovanju, lahko sprejememo, saj so udeleženci brez izjeme poudarjali, da je jezik največja težava pri iskanju službe. Zdi se jim, da bi jim znanje jezika izboljšalo zaposlitvene možnosti in olajšalo iskanje zaposlitve (*»Povsod želijo, da bi znala govoriti*

slovensko, če ne znaš ali ne razumeš slovensko, ne moreš delati, zato mi je zelo težko najti službo.»

Tudi osebe, ki pomagajo beguncem, menijo, da je neznanje jezika največja ovira, s katero se srečujejo begunci pri iskanju zaposlitve. Podobne ugotovitve izpostavljajo tudi druge raziskave (OECD, 2016; Kromar idr., 2005). Posamezniki s slabim znanjem slovenščine se lahko srečujejo s težavami pri zaposlitvenih intervjujih, saj ne morejo pokazati svojega dejanskega znanja. Ljudje, ki so v Sloveniji že več let, se lahko soočajo tudi z različnimi predsodki, saj jih drugi lahko ocenijo kot lene, ocenijo pa jih lahko tudi kot nespoštljive do slovenske kulture, saj bi se v tem času že lahko naučili slovenskega jezika.

Rezultati, povezani s priznavanjem izobrazbe, se zelo razlikujejo od posameznika do posameznika. Nekateri niso imeli težav s priznavanjem izobrazbe in imajo tudi dokazila o svoji izobrazbi v slovenskem jeziku, drugi pa so imeli težave pri priznavanju izobrazbe, ker s seboj niso imeli dokazil o izobrazbi (*»Naredila sem šolo za računovodkinjo, a diplome nimam s seboj.»*) oziroma so imeli težave pri določanju stopnje izobrazbe, saj so izobraževalni sistemi v različnih državah različni. Tudi osebe, ki se ukvarjajo s pomočjo beguncem, menijo, da imajo posamezniki pogosto težave pri priznavanju njihove izobrazbe, saj s seboj nimajo dokazil o izobrazbi. Hipoteze o težavah s priznavanjem izobrazbe ne moremo sprejeti, saj so rezultati nekonsistentni. V eni od raziskav (De Vroome in Van Tubergen, 2010) so ugotovili, da je glavni vzrok težav s priznavanjem izobrazbe drugačen izobraževalni sistem, kar se je delno pokazalo tudi v naši raziskavi.

Glede na odgovore, pridobljene v intervjujih, posamezniki pogosto opravljajo dela, za katera so prekvalificirani, podobno pa opažajo tudi osebe, ki se ukvarjajo s pomočjo beguncem. Izjemoma begunci opravljajo dela, ki so primerna njihovi izobrazbi. Večinoma namreč opravljajo fizična dela ali dela, za katera je potrebna nižja izobrazba, kot jo imajo. Tudi sami iščejo delovna mesta, ki so nižja od njihovih kvalifikacij, saj glede na izkušnje opažajo, da se lahko zaposlijo samo na takšnih delovnih mestih (*»Prej sem bil profesor na fakulteti, zdaj pa delam v tovarni.»*). Hipotezo, da begunci v Sloveniji opravljajo dela, za katera so prekvalificirani, lahko sprejmemo, do podobnih ugotovitev pa so prišli tudi drugi avtorji (Cebulla idr, 2010; Damas de Matos in Liebig, 2014; OECD, 2016). Begunci se raje odločajo za dela, za katera so prekvalificirani, saj za npr. fizična dela ne potrebujejo poglobljenega znanja slovenskega jezika. Prav tako pa predsodki v družbi lahko vplivajo na zaposlitvene možnosti beguncev, saj

državljeni Slovenije v beguncu, zaposlenem na delovnem mestu za višjo izobrazbo, lahko vidijo osebo, ki jim jemlje delovno mesto, in ne osebe, ki je za ta položaj najbolj usposobljena.

Pomoč države pri zaposlovanju beguncev

Begunci imajo občutek, da jim država neposredno ne pomaga pri iskanju dela (*»Od države nisem dobila pomoči, samo na filantropiji.«*), vendar jim pomagajo osebe z Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (*»Na zavodu so mi tudi uredili tečaj, s katerim bo priznana moja izobrazba.«*), pomoč pa dobijo tudi na Slovenski filantropiji. Glede na to, da gre za organizacijo, ki ju financira država, lahko predpostavimo, da država pomaga beguncem pri integraciji na trg dela, in posledično sprejmemo peto hipotezo. Država torej skrbi za zaposlovanje beguncev, kar jim pomaga pri integraciji v novo ekonomsko in socialno okolje (Grosek, 2007). Vendar pa se tu pokaže težava z nepoznavanjem sistema pomoči v Sloveniji, saj begunci teh dveh organizacij pogosto ne štejejo kot državne organizacije, ampak kot samostojne entitete. Posledično pa imajo občutek, da jim država ne pomaga in da državi ni mar za njih. Tako bi lahko z boljšim poznavanjem delovanja države pripomogli k zaznanemu zadovoljstvu beguncev z državo. Trdimo lahko, da je v Sloveniji, podobno kot v drugih državah Evropske unije, integracija beguncev na trg dela organizirana in zakonsko urejena, vendar poteka zelo počasi (Damos de Matos in Liebig, 2014).

Omejitve raziskave in napotki za nadaljnje raziskovanje

Ena glavnih omejitev raziskave je bila velikost vzorca, saj je bil ta majhen. Skupina ljudi, vključenih v raziskavo, je zelo ranljiva, prav tako pa je bila tematika intervjuja za to skupino zelo občutljiva, kar je najverjetneje predstavljalo razlog za težave pri iskanju udeležencev. V pogovoru z osebami, ki pomagajo beguncem, se je pokazalo, da ti posamezniki pogosto sodelujejo v raznovrstnih intervjujih, kjer jih sprašujejo podobne stvari, njihova situacija pa se zaradi tega ne spremeni, kar je prav tako lahko razlog za pomanjkanje motivacije in volje za sodelovanje. Drugo omejitev raziskave je predstavljalo neznanje jezika pri udeležencih. Nekateri niso govorili niti angleško niti slovensko oziroma so imeli opravljen zgolj krajši tečaj slovensščine, zato je bilo sporazumevanje z njimi oteženo. V kolikor bi bili intervjuji opravljeni v njim poznanem jeziku, bi verjetno pridobili več informacij, ki bi bile tudi bolj poglobljene.

Raziskave na tem področju so pomembne predvsem v luči nedavnih dogodkov. Begunska kriza je pretresla celotno Evropo in pomembno je poznavanje dejanske situacije na področju zaposlovanja v državi. Taka raziskava lahko osvetli področje, ki ga mediji pogosto spregledajo. Raziskava lahko pomaga delodajalcem, ki zaposlujejo begunce, pri razumevanju njihovih potreb. Na podlagi izsledkov raziskave lahko vzpostavijo boljše delovno okolje za nove zaposlene, in z upoštevanjem predlogov, ki so omenjeni v nadaljevanju, olajšajo integracijo begunca na delovno mesto. Pomaga lahko državnim institucijam pri pripravi delavnic, tečajev in drugih programov, namenjenih beguncem in njihovi pripravi na zaposlitev. Tovrstne institucije bi lahko pripravile organizirane tečaje slovenskega jezika, s sprotnim preverjanjem znanja. Tako bi več beguncev pripravili na življenje v Sloveniji.

Zaključek in priporočila za delodajalce

Begunci se v Sloveniji srečujejo z mnogimi težavami pri zaposlovanju. Poleg slabega znanja slovenskega jezika, ki predstavlja glavni razlog za pojavljanje težav, jim zaposlovanje otežujeta tudi nepriznavanje pridobljene izobrazbe in šibka socialna mreža.

Pomembno je, da se državne organizacije in delodajalci zavedajo težav, s katerimi se soočajo begunci, saj so oni tisti, s katerimi so begunci najpogosteje v stiku. Če izvzamemo spremembe na državni ravni, prav oni lahko v največji meri vplivajo na integracijo in zaposlitev beguncev v Sloveniji.

Delodajalcem priporočam različne ukrepe, namenjene lažji integraciji begunca med zaposlene:

- Delodajalec naj se seznanj s kulturo, iz katere prihaja zaposleni, saj bo tako poznal in lažje razumel njegove želje in ideje. Imela pa bi tudi skupno točko za pogovor.
- Delodajalec predhodno informira zaposlene o novem članu ekipe. Zaposleni se tako lahko seznanijo z državo in kulturo zaposlenega. S tem bi se razblinili številni predsodki in odprle bi se možnosti za pogovor z novim zaposlenim.
- Zaposlenemu naj se ponudi možnost predstavitve svoje dežele in kulture drugim zaposlenim. S tako predstavitvijo bi zaposleni lahko sodelavcem približal svojo kulturo, državo in vero. Spodbudil bi pogovor in spoznavanje med zaposlenimi, omogočilo pa bi mu tudi lažjo integracijo na delovno mesto.

- Delodajalci naj spodbujajo zaposlenega, da se nauči slovenskega jezika z organiziranimi tečaji. Tečaji so lahko zasnovani tako, da se posameznik nauči besedišča, ki ga bo potreboval na delovnem mestu. Lahko pa poiščejo druge zaposlene, ki bi želeli spoznati novo državo in kulturo in organizirajo pogovorno skupino, kjer bi se posameznik lahko učil jezika preko sproščenega pogovora s sodelavci.
- Ob zaposlitvi naj zaposlenemu ponudijo mentorja ali tutorja, ki bi mu pomagal ob začetku dela, ga predstavili sodelavcem in ga vključil v svoj socialni krog.
- Begunci imajo veliko težav z birokracijo. Kadrovska služba naj bo zato izobrazena na področju zaposlovanja beguncev, saj s tem lahko prihranijo veliko težav novemu zaposlenemu in mu omogočijo lažji sprejem v podjetje.

Literatura

- Bevelander, P. (2011). The employment integration of resettled refugees, asylum claimants, and family reunion migrants in Sweden. *Refugee Survey Quarterly*, 30(1), 22–43.
- Cebulla, A., Megan, D. in Zurawan, A. (2010) *Spotlight on refugee integration: findings from the survey of new refugees in the United Kingdom*. Pridobljeno s https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/116062/horr37-report.pdf
- Cheung S. Y. in Phillimore, J. (2014). Refugees, social capital, and labour market. Integration in the UK. *Sociology*, 48(3), 518–536.
- Chiswick, B. R. in Miller, P. (2001). A model of destination–language acquisition: application on male immigrants in Canada. *Demography*, 38(3), 391–409.
- Damas de Matos, A. in Liebig, T. (2014). The qualifications of immigrants and their value in the labour market: a comparison of Europe and the United States. V *OECD/European Union, Matching Economic Migration with Labour Market Needs* (str. 187–228). Paris: OECD Publishing.
- DeVroome, T. in Van Tubergen, F. (2010). The employment experience of refugees in the Netherlands. *International Migration Review*, 44(2), 376–403.
- Glaser, B. G. in Strauss, A. L. (1999). *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*. New York: Aldine de Gruyter.
- Grosek, N. (2007). Multicultural diversity at work: the employment prospects of the asylum seekers in Slovenia. *Anthropological Notebooks* 13(1), 75–77.
- Kromar, K., Grosek, N. in Lukavačkić, L. (2005). Zaposlovanje prosilcev za azil [poročilo o raziskavi]. *Socialno delo*, 44(4–5), 345–349.
- OECD. (2016). *How are refugees faring on the labour market in Europe*. Pridobljeno s <https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/how-are-refugees-faring-on-the-labour-market-in-europe>

- Willott, J. in Stevenson, J. (2013). Attitudes to employment of professionally qualified refugees in the UK. *International Migration*, 51(5), 120–132.
- Yako, R. M. in Biswas, B. (2014). »We came to this country for the future of our children. We have no future«: acculturative stress among Iraqi refugees in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*, 38, 133–141.
- Zakon o mednarodni zaščiti /ZMZ-1/ (2016). Uradni list RS, št. 22 (25. 3. 2016). Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7103>